Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2025/109

10.1.2025

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Zosúladenie obehového hospodárstva a biohospodárstva na úrovni EÚ a na národnej úrovni
(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(C/2025/109)

Spravodajca: **Cillian LOHAN**

Poradkyňa	Agnieszka SZNYK (za spravodajcu)
Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	18. 1. 2024
Právny základ	článok 52 ods. 2 rokovacieho poriadku
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v sekcii	2. 10. 2024
Prijaté na plenárnom zasadnutí	23. 10. 2024
Plenárne zasadnutie č.	591
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	192/2/3

1. Závery a odporúčania

1.1. Potrebná je súdržnosť s Európskou zelenou dohodou, záväzkami v oblasti udržateľného rozvoja, obehovým hospodárstvom a širšími cieľmi v oblasti klímy a biodiverzity. Silné biohospodárstvo doplní pokrok dosiahnutý v oblasti obehového hospodárstva a umožní konkurencieschopný rast v rámci možností planéty v súlade s udržateľnosťou.

1.2. EÚ by mala využiť príležitosť stať sa svetovým lídrom prostredníctvom vysoko ambicióznej a súdržnej stratégie pre biohospodárstvo. Malo by sa vytvoriť čo najviac dobre platených udržateľných pracovných miest, a to aj vo vidieckych a vzdialených regiónoch. Existujúce technológie možno s podporou balíka rozhodných a vzájomne prepojených legislatívnych predpisov týkajúcich sa obehovosti použiť na to, aby sa na trh uviedli naliehavo potrebné výrobky a služby na rozvoj inovácie.

1.3. EÚ potrebuje jasne vymedzenú definíciu biohospodárstva, aby sa výslovne zdôraznilo jeho prepojenie s obehovým hospodárstvom a jeho potenciál ako nástroja na dosiahnutie udržateľného rozvoja.

2. Všeobecné pripomienky

2.1. Biohospodárstvo by sa malo rozvíjať so zreteľom na strategickú autonómiu a s náležitým ohľadom na konkurencieschopnosť, ako ju predtým vymedzil EHSV ([1]). Konkurencieschopnosťou by sa konkrétne mala zabezpečiť podpora podnikania, výskumu a inovácií s cieľom zachovať vysoké normy EÚ, pričom nižšie normy a ambície v krajinách mimo EÚ by sa nemali používať ako odôvodnenie pretekov o dosiahnutie čo najnižšej úrovne.

([1]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Zabezpečenie našej budúcnosti – Cieľ Európy v oblasti klímy do roku 2040 a cesta ku klimatickej neutralite do roku 2050 budovaním udržateľnej, spravodlivej a prosperujúcej spoločnosti [COM(2024) 63 final] (Ú. v. EÚ C, C/2024/4667, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4667/oj); Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru — Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov — „Fit for 55“: plnenie cieľa EÚ v oblasti klímy do roku 2030 na ceste ku klimatickej neutralite [COM(2021) 550 final] (Ú. v. EÚ C 275, 18,7,2022, s. 101).

2.2. Úspech iniciatív obehového hospodárstva pri transformácii obchodných modelov a poskytovaní výhod spotrebiteľom by sa mal použiť ako vzor na dosiahnutie pokroku pri začleňovaní biohospodárstva do politík. Mali by sa uplatňovať získané skúsenosti vrátane väčšieho dôrazu na sociálne aspekty nového hospodárskeho modelu.

2.3. Bude nevyhnutné vytvoriť finančnú podporu pre inovačných priekopníkov v podnikateľskom sektore, aby sa zabezpečilo, že prví používatelia nebudú penalizovaní, najmä v súvislosti so zabezpečením konkurencieschopnosti EÚ.

2.4. Na dosiahnutie partnerského učenia a výmeny poznatkov by sa mala využívať Európska platforma pre obehové hospodárstvo so svojou rozsiahlou sieťou, a najmä jej koordinačná skupina. Vedomostné centrum platformy možno využiť na zhromažďovanie a sprístupňovanie informácií a odborných znalostí o biohospodárstve ([2]).

2.5. Vychádzajúc z úspešnej práce mládežníckych ambasádorov v oblasti biohospodárstva EÚ odporúča výbor vytvoriť stálu participatívnu platformu alebo sieť, ktorá bude zastupovať hlas mladých ľudí v biohospodárstve a zapájať ich ako zainteresované strany do rozhodovacieho procesu.

2.6. Biohospodárstvo by malo byť v súlade so zásadami obehovosti, najmä so zásadou kaskádového využívania. Mal by sa podporovať obehový dizajn výrobkov biohospodárstva a inovácie, odpad by sa mal odstrániť, resp. obmedziť na minimum a zhodnocovať, energetický vstup by mal byť obehový a cieľom by malo byť využívať pri práci prirodzený cyklus.

2.7. Biohospodárstvo je strategickou voľbou, ktorá si vyžaduje investície, vzdelávanie a adaptáciu. Silný nástroj partnerského vzdelávania by mal umožniť tým, ktorí sa zapájajú do biohospodárstva, učiť sa jeden od druhého a vytvoriť model iteratívneho vzdelávania, pričom by sa mal uľahčiť prístup k finančným prostriedkom a zjednodušiť financovanie. Toto vzdelávanie by sa malo zahrnúť aj do učebných osnov pre mladých ľudí v školách a v odbornej príprave.

2.8. Na základe predchádzajúceho výskumu a investícií by sa malo poskytovať osobitné financovanie výskumu a inovácií s cieľom maximalizovať príležitosti v oblasti biohospodárstva. Pomôže to rozpoznať symbiózu v priemysle a zviditeľniť príležitosti na sociálne výhody a zároveň fungovať v rámci možností našej planéty.

2.9. Pri niektorých činnostiach využívania pôdy, ktoré zahŕňajú biologické materiály, sa používajú znečisťujúce látky a postupy, ktoré znehodnocujú pôdu, a činnosti, ktorých výsledkom je viac odpadu. Tento spôsob využívania pôdy nie je automaticky súčasťou biohospodárstva v kontexte stratégie EÚ pre biohospodárstvo.

2.10. Iniciatíva BIOEAST sa môže použiť ako model pre spoluprácu v tomto sektore. Stredná a východná Európa vrátane mnohých kandidátskych krajín zohráva dôležitú úlohu pri zhodnocovaní biomasy.

3. **Súdržnosť politík aj s ohľadom na ciele udržateľného rozvoja**

3.1. Politické iniciatívy, ako je stratégia EÚ pre biohospodárstvo, musia byť v súlade s ostatnými politikami súvisiacimi s Európskou zelenou dohodou, Parížskou dohodou, obehovým hospodárstvom a Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj. Medzi ďalšie relevantné iniciatívy patria certifikačný rámec pre odstraňovanie uhlíka, právny predpis EÚ o obnove prírody a predbežná dohoda o obaloch, plastových obaloch na biologickej báze a spisoch týkajúcich sa potravín. Spolu s plánovaným aktom o obehovom hospodárstve a aktom o biotechnológiách by sa mohol vypracovať akčný plán pre biohospodárstvo. Tým sa môže zabezpečiť, aby biohospodárstvo EÚ aktívne prispievalo k plneniu cieľov v oblasti klímy a biodiverzity.

([2]) https://circulareconomy.europa.eu/platform/en.

3.2. Je dôležité spoločne vypracovať vymedzenie, v ktorom sa objasní, že biohospodárstvo je nástrojom na dosiahnutie udržateľného rozvoja. V tomto zmysle musí vymedzenie pojmu prepojiť biohospodárstvo s environmentálnymi, sociálnymi a hospodárskymi aspektmi ako spoločnými a rovnocennými prioritami, pričom musí zostať v súlade s definíciami, ktoré používajú skupina G20 ([3]) a Organizácia Spojených národov. Tým sa môžu zabezpečiť jednotné stratégie vo všetkých členských štátoch a regiónoch.

3.3. Biohospodárstvo by sa malo vnímať v spojitosti s obehovým hospodárstvom. Obehové hospodárstvo poskytuje systémový prístup k udržateľnému riadeniu tokov materiálov, podporuje opätovné použitie a recirkuláciu surovín na základe ekodizajnu. V biohospodárstve sa uplatňujú rovnaké zásady, ale na biologické toky.

3.4. Biohospodárstvo musí byť v súlade s modrou dohodou. Pri výpočte objemu vody na výrobok sa vyžaduje mapovanie využívania zdrojov. Na zabezpečenie súdržnosti politík sú potrebné jasné prepojenia s ekodizajnom a stratégiou Chemikálie, ktoré odrážajú zdravie ekosystémov a ľudí.

3.5. Konkurencieschopnosť by sa mala posudzovať v zmysle už prijatých stanovísk EHSV, v ktorých sa zdôrazňuje, že by nemala byť ospravedlnením toho, že pokiaľ ide o ekologické a sociálne normy, „sa bude fungovať na ich najnižšom spoločnom menovateli“, a mala by sa vždy skúmať v kontexte súladu s našimi záväzkami k cieľom udržateľného rozvoja. Na to sa kladie osobitný dôraz v súvislosti s nedávnou Draghiho správou ([4]).

4. **Technológie a využívanie pôdy**

4.1. Dôležitý je špičkový technologický prvok biohospodárstva. Ten zahŕňa technologický pokrok a inovácie, vďaka ktorým sa vyvíjajú biologické komponenty pre výrobky v snahe nahradiť tie, ktoré sú v súčasnosti založené na fosílnych palivách alebo sú inak neudržateľné.

4.2. Digitálne a technologické nástroje sú hnacou silou efektívnosti biohospodárstva, ale nemali by sa stať cieľom. Cieľom je posun k biohospodárstvu a efektívnemu využívaniu prírodných biologických procesov v snahe zlepšiť udržateľnosť nášho hospodárskeho modelu na základe obehových zásad a prístupov.

4.3. Biohospodárstvo sa snaží dosiahnuť spravodlivú transformáciu, pri ktorej sa rešpektujú tradičné postupy a riešenia blízke prírode. Je to obzvlášť dôležité v agropotravinárskom odvetví, kde existuje mnoho príkladov malých až stredných rodinných poľnohospodárskych podnikov, ktoré na výrobu vysokokvalitných a vysokohodnotných potravín používajú tradičné regeneratívne postupy bez vyspelej technológie alebo digitalizácie. Tento prvok by sa v úsilí o väčšie využívanie vyspelých technológií nemal stratiť. V oblasti potravín a životného prostredia by sa mali podporovať riešenia blízke prírode.

4.4. Mestské poľnohospodárstvo v kombinácii s technologicky podporovanou výmenou údajov môže skrátiť dodávateľské reťazce, a prepojenie s obehovými potravinovými uzlami môže riešiť plytvanie potravinami, pričom sa integruje obehovosť a biohospodárstvo. Tieto príležitosti by sa mali vytvárať v spolupráci s mestskými komunitami.

4.5. Možno zlepšiť a podporiť využívanie prírodných systémov na vytváranie záchytov uhlíka. Biologicky rozmanitý les obhospodarovaný v rámci hospodárenia založeného na trvalej obnove lesa, ktorý je typický v mnohých členských štátoch EÚ, má viaceré prínosy pre rôzne prvky udržateľnosti. Mnohé poľnohospodárske podniky sú už riadené spôsobom, ktorý využíva prírodu na sekvestráciu uhlíka, napríklad využívaním regeneratívnych postupov, ktoré zvyšujú ukladanie uhlíka v pôde, a vytváraním a zachovávaním biotopov živých plotov ako ohraničenie polí. Tieto postupy sú prostriedkom na dosiahnutie cieľov v oblasti klímy a udržateľnosti a musia byť uznané a odmeňované v rámci stratégie pre biohospodárstvo. Technológia mechanického odstraňovania uhlíka, hoci je technicky realizovateľná, je stále otázna, pokiaľ ide o jej komerčnú životaschopnosť.

([3]) *G20 High-Level Principles on Bioeconomy*: https://www.g20.org/en/news/g20-reaches-consensus-and-establishes-high-level-principles-on-bioeconomy.

([4]) https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en?filename= The%20future%20of%20European%20competitiveness%20_%20A%20competitiveness%20strategy%20for%20Europe.pdf.

5. **Sociálny rozmer**

5.1. Biohospodárstvo má dodatočný sociálny rozmer vzhľadom na ľudí zapojených do pridružených podnikov a prínos pre komunity.

5.2. Pokiaľ ide o stratégiu pre vidiek a rozvoj a podporu vidieckych, pobrežných a vzdialených oblastí, v rámci biohospodárstva je priestor na vytváranie dobre platených, udržateľných pracovných miest, príležitostí, odbornej prípravy a sociálnych výhod s opatrným rozvojom biohospodárstva, ktoré je v súlade s obehovosťou a udržateľnosťou.

5.3. Správa o strategickom dialógu o budúcnosti poľnohospodárstva ([5]) ponúka príležitosť začleniť prostredníctvom biohospodárstva obehové zásady do vytvorenia odolného potravinového systému v EÚ. Mala by sa určiť podpora a financovanie nad rámec spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) s cieľom maximalizovať príležitosti a zabezpečiť komplexnú podporu pre poľnohospodárov, ktorí sa usilujú o transformáciu.

5.4. Stratégia pre biohospodárstvo je príležitosťou položiť základy vízie pre vidiecku Európu a brať pri tom ohľad na dobré životné podmienky ľudí žijúcich vo vidieckych oblastiach, ako aj uprednostniť doplnkové zásady obehovosti, ktoré podporujú kratšie dodávateľské reťazce, opravu a opätovné použitie. Mali by sa v nej načrtnúť podporné opatrenia na posilnenie postavenia mladých ľudí, aby sa stali transformačnými tvorcami zmien pri formovaní budúcnosti biohospodárstva.

5.5. Medzi širšie spoločenské prínosy patrí väčšie zdravie a blahobyt komunít, súvisiace rozpočtové úspory pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti a obnova vidieka. Je potrebný výskum s cieľom zabezpečiť, aby vykonávanie postupov biohospodárstva bolo spravodlivé a primerané, pričom sa zdôraznia príležitosti a zachová realistický pohľad na vec, pokiaľ ide o výzvy.

V Bruseli 23. októbra 2024

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Oliver RÖPKE

([5]) https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/agriculture-and-green-deal/strategic-dialogue-future-eu-agriculture_sk.